

Høringsuttalelse til LO – NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor

Skolenes landsforbund takker for muligheten til å gi innspill til LOs behandling av Kommunekommisjonens forslag. Dette er ikke en teknisk drøfting av økonomiske mekanismer. Det er et grunnleggende veivalg for den norske velferdsstaten, og for den fellesskolen som danner grunnlaget for den og demokratiet vårt. Det handler om hvorvidt prinsippet om små forskjeller og universelle rettigheter fortsatt skal være styrende, eller gradvis uthules gjennom økonomiske prioriteringer som skyver ansvar ned til kommunene.

LO har historisk vært en garantist for solidaritet, nasjonalt ansvar og likeverdige tjenester. Skal dette være mer enn en formulering i festtaler, må det også få konsekvenser i synet på finansiering og styring av fellesskapets viktigste institusjoner. Skolen er ikke en kommunal tilleggsoppgave. Den er en bærebjelke i den norske modellen og et sentralt verktøy for sosial utjevning.

Kommunekommisjonens forslag om økt lokal frihet og redusert statlig styring framstilles som en tillitsreform og en styrking av lokaldemokratiet. I praksis innebærer det en betydelig risiko for økte forskjeller. Og i praksis på skolene betyr det enda mindre midler fordi kommunen må prioritere de lovpålagte tjenestene, og da blir ikke skolen prioritert. Tar en bort lærernormen på skolenivå blir det lett å kutte her.

Kommuneøkonomien er allerede dramatisk ulik. Det skal ikke være slik at det kommer an på hvor en bor i Norge om en får en tilfredsstillende utdanning. Over halvparten av landets kommuner melder om stram eller svært stram økonomi, det er ikke reell frihet når det gis, det er ansvar uten økonomisk kraft.

Dette står i direkte motstrid til regjeringens uttalte mål om å styrke fellesskolen, redusere forskjeller og sikre likeverdige tjenester i hele landet. Regjeringen har samtidig løftet fram ambisjoner om mer praktisk undervisning, tettere oppfølging av elever og styrket bemanning. Slike mål forutsetter økonomisk kapasitet og forpliktende prioriteringer. Uten målrettede midler og nasjonale rammer blir disse ambisjonene politiske erklæringer uten gjennomføringskraft.

Når budsjettene presses, prioriteres lovpålagte helse, og omsorgstjenester først. Skole og oppvekst blir i mange kommuner salderingsområde. Dette er ikke en hypotese, men en dokumentert utvikling. Vi ser reduksjon i bemanning, færre støtteressurser, kutt i spesialpedagogiske tiltak, utsatt vedlikehold av skolebygg og nedprioritering av læremidler. Dette ser vi allerede nå, gamle skoler som ikke har blitt prioritert må stenge pga kalde klasserom, det kuttet i de praktiske fagene fordi rommene må brukes til vanlig undervisning fordi skolen er for liten. Fellesskolen er også en del av beredskapen i

Skolenes landsforbund

Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

forhold til demokratiforståelse. Å øke graden av lokal frihet uten en betydelig og varig styrking av kommunesektorens økonomi vil forsterke denne utviklingen.

Skolenes landsforbund vil særlig advare mot forslag som åpner for å svekke eller avvikle nasjonale normer, herunder lærernormen. Lærernormen er ikke en detalj i et regelverk.

Den er et vern om elevenes rett til tilstrekkelig lærerressurs og et konkret uttrykk for nasjonalt ansvar. Å svekke eller avvikle lærernormen i en situasjon der

kommuneøkonomien er presset, vil være et direkte angrep på likeverdet i skolen.

Lærernormen er ikke et tak, det er et gulv. Uten lærernormen vil bemanning

umiddelbart bli et budsjettspørsmål. I kommuner med stram økonomi vil lærerstillinger være blant de første som kuttes. Det betyr større klasser, mindre tid til oppfølging, mindre rom for tilpasset opplæring og økt press på den enkelte lærer.

Å omtale en slik utvikling som fleksibilitet er misvisende. Det er i realiteten en avvikling

av det nasjonale ansvaret for minimumskvalitet. Lærernormen har vært ett av få

effektive virkemidler for å motvirke geografiske forskjeller. Å fjerne den nå vil forsterke ulikhetene, svekke arbeidsvilkårene og bidra til større sosiale forskjeller i Norge.

Arbeidsvilkårene i skolen er allerede under betydelig press. Arbeidstempoet er høyt, sykefraværet økende og rekrutteringsutfordringene alvorlige. Mange kommuner melder

om vansker med å rekruttere kvalifiserte lærere. Å svekke nasjonale rammer samtidig

som prioriteringspresset overlates til kommuner med stram økonomi, vil forsterke disse utfordringene ytterligere. Det vil gjøre yrket mindre attraktivt og kvaliteten mer sårbar.

Dette skjer samtidig som vi ser snittet på karakter går ned i Norge, hvis det blir

gjennomført de anbefalingene som er lagt frem vil det også mest sannsynlig bli mer drop out i skolen.

Konsekvensen er alvorlig. Hvor du vokser opp og hvilket postnummer du har, vil i

økende grad avgjøre hvilket skoletilbud du får. Det kan ikke være slik at barns rett til

tett oppfølging, kvalifiserte lærere og et forsvarlig læringsmiljø bestemmes av

kommunens økonomiske situasjon. Postnummer skal ikke være en fordel eller en

ulempe i møte med fellesskolen. Dersom nasjonale rammer svekkes samtidig som

økonomiske forskjeller mellom kommuner består, vil vi bevege oss mot et Norge der

ulikhet i utdanning forsterkes ikke reduseres.

Skolenes landsforbund vil derfor være tydelig. Øremerkede midler er et nødvendig

virkemiddel for å sikre at nasjonale prioriteringer faktisk gjennomføres. Øremerking er

ikke uttrykk for mistillit til kommunene. Det er et uttrykk for at nasjonale mål krever

nasjonale forpliktelser. Når midler legges inn i rammetilskuddet uten tilstrekkelig

styrking av det samlede nivået, forsvinner de i praksis til å dekke underskudd og akutte

budsjettbehov. Konsekvensen er at satsinger på skole og oppvekst uthules før de får

effekt.

SKOLENES LANDSFORBUND

Postadresse: Torggata 12, 0181 Oslo

Besøksadresse: Torggata 12 [Folkets hus, hovedinngang]

Telefon +47 99 35 60 60 Org.nr 970533362

E-post skolenes@skolenes.no

skoleneslandsforbund.no

Skolenes landsforbund

Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

Når over halvparten av kommunene opererer med stramme budsjetter, er det lite realistisk å tro at økt lokal frihet alene vil sikre nasjonale mål. Frihet uten økonomisk handlingsrom er i realiteten en ansvarsfraskrivelse fra statlig nivå. Det innebærer at risikoen skyves nedover og at konsekvensene bæres lokalt, av ansatte og av elever. Det er også fare for at nedleggelse av grendeskoler vil skje grunnet lærernormen vil konsentreres i mot større byer, hvis det havner på kommune nivå.

Skolenes landsforbund mener derfor at LO må innta en tydelig og prinsipiell posisjon. Staten må ta et større og mer forpliktende ansvar for finansieringen av grunnleggende velferdstjenester som skole. Øremerkede midler må brukes målrettet for å sikre nasjonale prioriteringer, og nasjonale normer som lærernormen må forsvares og styrkes – ikke uthules.

Dersom målet om små forskjeller og en sterk fellesskole skal være mer enn retorikk, kan ikke de økonomiske rammene trekke i motsatt retning. Fellesskolen kan ikke være avhengig av lokal betalingsevne. Postnummer skal ikke avgjøre framtidsmulighetene til norske barn.

LO må derfor si tydelig nei til enhver utvikling som gjør barns rett til likeverdig opplæring avhengig av hvor de bor. Det må trekkes en klar grense: Postnummer skal ikke være utdanningspolitikk. Hvis solidaritet og små forskjeller fortsatt skal være bærebjelker i den norske modellen, må det også gjelde skolen i praksis, ikke bare i prinsipp.

MVH

Jon Oddvar Holthe
Forbundsleder Skolenes landsforbund

SKOLENES LANDSFORBUND

Postadresse: Torggata 12, 0181 Oslo

Besøksadresse: Torggata 12 (Folkets hus, hovedinngang)

Telefon +47 99 35 60 60 Org.nr 970533362

E-post skolenes@skolenes.no

skoleneslandsforbund.no